

UN SAC DE CONTES

La primera vegada que vàrem quedar amb uns amics per fer un volt sense els pares, uns vidres van acabar esmicolats. Només recordo que érem força petits i que algú havia abandonat una mena de finestra que va rebre de valent. Una altra vegada, durant una sortida amb bicicleta, va aparèixer un cotxe abandonat. No tenia rodes ni motor. Després ja no va tenir vidres ni retrovisors. De més gran recordo una *mobylette* taronja amb un tap de suro al dipòsit i que costava déu i ajuda d'engegar. Amb prou feines podia fer una pujada, però sense casc i amb amics corrent a la vora, baixava torrents. Sé que alguns nois fabricaven bombes casolanes que feien explotar vora la riera de Rajadell. Hi anaven amb una moto que els gitanos del campament del riu els robaven i ells recuperaven. Hi ha aquell(s) altre(s) que acampava al costat de la seva plantació de maria armat amb un bat de beisbol disposat a tot per defensar la terra com un remença dels estupefaents. O aquella primera ratlla de cocaïna d'un conegut en un Seat Panda anant cap a Vic un dia qualsevol a la tarda. De generacions anteriors n'hi ha de tots colors, també. Potser una de les que sobta més és la de l'E., quan encara no tenia el bar, que va llençar daltabaix del Pont Vell, diria, a un altre individu per pots comptar quina fotesa. I moltes més violències més grosses o més petites que no cal ara comentar. Trinxar, beure, cremar, etc. Tot això forma part dels anys de formació.

Aquest és una mica el món d'on sembla que neixen els contes d'*Un circ al pati de casa*, de Damià Bardera. Un món separat de la ciutat però també oposat a l'idil·li pastoral que segons com ens volen vendre des de la nostra, per exemple. I encara és més significatiu en el cas d'un empordanès com el mateix Bardera. Un món que ens trobem a l'Empordà, al Bages, a les

Garrigues i pràcticament a qualsevol indret de més enllà de les Rondes. Hi ha aquesta cosa sorgida necessàriament de l'experiència de l'autor. Ho veiem en altres com Toni Sala, Vicenç Pagès, Jordi Cussà, etc. Cadascú a la seva manera retrata un món que sempre va a mitges. I qui es pensi que els nostres hereus no combinen el Tinder amb els matrimonis de conveniència, ja es pot anar calçant. Aquesta tradició no comença amb autors nascuts els anys cinquanta o seixanta; només cal llegir Pous i Pagès, Prudenci Bertrana o, evidentment, Víctor Català. Fins i tot Ruyra, amb un model més líric, reproduïx aquest món. Bardera es mou, per tant, en un camí que ha estat obert, és transitable i, precisament per aquesta realitat sempre a mig camí que reproduïx, té encara molt de recorregut.

Aquest ideari el trobem en un conte com ara «La mortalla», un dels més llargs i elaborats del llibre. Uns colla d'adolescents camina de nit fins al poble del costat per anar a la seva primera festa major. Hi ha tots els elements típics: demanar un *cubata* sense saber de què es vol; que un adult compri copes als nanos perquè no els en serveixen; els insults i menyspreu a un que ve de fora, de ciutat; el jove torrat que balla sol a plaça, etc. La cosa és que es troben un mort entre les canyes, al costat d'un rierol. A la cartera només hi duu la fotografia d'una noia que després es troben a la festa. L'aparició del mort afegeix un punt grotesc a una història que ben bé en podria prescindir, però precisament la seva presència és el que produeix aquest efecte que és constant. Al final es tracta del retrat d'uns joves de poble més o menys brutals —el narrador, vomitant, recorda el dia que va estomacar i fer vomitar sa germana; després veu un falcó i pensa en disparar-li— que fan la seva vida. Trobar-se un cadàver afegeix una certa gràcia a una nit que ja era històrica per ells.

Hi ha una altra tradició que també alimenta els contes de Bardera: la Colla de Sabadell, Calders, Monzó, etc. En la majoria de contes hi ha una certa tendència a un humor absurd o paradoxal (n'hi ha d'altre?). I si bé Monzó juga a posar més al límit el que feien els anteriors —incorporant narradors

americans com Cheever o autors europeus com ara Mrožek— en el cas de Bardera la cosa va més enllà i arriba a punts grotescos o obscens, que són dues coses molt diferents. Un exemple d'això és «La tele»: el narrador explica que la seva estimadíssima dona pateix càncer. Per evitar la seva desaparició disseca la muller i l'asseu al sofà. Com que a tota la família els agradaven els concursos televisius, hi van de públic. Finalment, l'home es jubila, els fills viuen fora i es lamenta que la seva esposa dissecada només miri infratelevisió i no s'immuti per res. S'hi pot llegir una crítica a la televisió; una reflexió sobre el matrimoni; la dona dissecada com una metàfora del record que perviu en l'home i es va tornant amarg, etc. És un conte curt, amb prou feines pàgina i mitja. La narració és pràcticament esquemàtica i prescindeix de gairebé qualsevol ornament narratiu. La imatge de la dona dissecada mirant l'aparell i passejant-se per platós de televisió durant anys i panys és forta, perquè evidentment la dona és morta i el marit passeja un cadàver i els nens s'hi avenen i fan vida normal.

Un altre cas és «El príncep», en què un individu es retroba amb la Blancaneu, que ha patit abusos per part dels nans i una relació tòxica amb el Príncep. El narrador s'excita, la consola i acaben plegats i enamorats. És conegut que els contes tradicionals tenien finals força més espectaculars que els que ens han arribat gràcies a les adaptacions cinematogràfiques i Bardera hi juga. Ara també recorda un conte d'un altre autor de la mateixa generació, Joan Todó, en què dos cavallers s'enfronten per una dama. Sembla que un l'estigui salvant però quan occeix l'adversari, agredeix brutalment la damisel·la. La majoria de contes d'*Un circ al pati de casa* presenten situacions més o menys passades de rosca, però que ofereixen, si el lector ho vol, lectures més profundes que el simple absurd.

L'estil és graciós, lleuger. Ara bé, els contes també són curts. Molts curts: algunes peces poden ser qualificades de microcontes. Les dots de síntesi de l'autor a vegades provoquen que alguns contes quedin una mica precipitats en l'exposició o, sobretot, en la resolució. Tot això pot estar bé perquè juga

una mica a aquest joc: mig acudit mig no, com qui diu la gran barrabassada per fer broma però no fa cap cara, ni riure ni res, fent-se el boig. A vegades fa una certa sensació que estàs llegint un *freak*. Tot i això, aquest estil *outsider* pot evolucionar, esdevenir una veu potent dins el panorama literari o bé pot seguir sent aquesta mena d'autor de culte que coneixen molts i segueixen pocs. No seria el primer cas d'un autor que queda relegat a l'àmbit «de culte», reivindicat constantment però que no reïx a l'hora de consolidar un estil i una trajectòria.